

పదకోశం

సముద్ధి: చాలా పెద్ద పరిమాణంలో ఏదో ఒకటి.

ప్రశంసలు: పొగడ్డల వ్యక్తీకరణ లేదా యోగ్యతను అంగీకరించడం.

అనుసరణ: మారుతున్న వాతావరణంలో మనుగడ సాగించడానికి ఒక జీవి కాలక్రమేణా కొద్దిగా మారుతుంది.

మరణానంతర జీవితం: మరణం తర్వాత మొదలయ్యే జీవితం. కేటాయింపు: దేనినైనా ఇవ్వడం లేదా పంచుకోవడం.

గిరిమిట: సముద్ర మట్టానికి ఎగువన ఒక వస్తువు యొక్క ఎత్తు.

పూరతన: లేదా చాలా కాలం క్రితం నుండి.

పురావస్తు శాస్త్రవేత్త: సైట్ల తవ్వకాలు, భౌతిక అవశేషాల విశ్లేషణ ద్వారా మానవ చరిత్రను, పూర్వ చరిత్రను అధ్యయనం చేసే వ్యక్తి.

తపస్వి: ఉన్నత చైతన్యాన్ని పొందడానికి కఠినమైన ఆధ్యాత్మిక అభ్యాసాలలో నిమగ్నమయ్యే వ్యక్తి.

వ్యోమగామి: అంతరిక్షంలోకి స్పేస్ క్రాఫ్ట్ లో ప్రయాణించడానికి శిక్షణ పొందిన వ్యక్తి.

అనురక్తి: సాధారణంగా సెంటిమెంట్ లేదా అలవాటు ద్వారా ఒకరితో లేదా దేనితోనైనా బంధాన్ని కలిగి ఉండే పరిస్థితి.

శుభం: అనుకూలం లేదా అదృష్టాన్ని తీసుకురావడం; ఉదాహరణకు, 'శుభారంభం'.

హిమపాతం: పర్వత ప్రాంతం నుండి అకస్మాత్తుగా మంచు, మంచు లేదా రాళ్ళు పడటం, మంచు కరగడం ప్రారంభించినప్పుడు తరచుగా సంభవిస్తుంది.

సముద్రపు అంచు: భూమి లోపలకు వంగి ఉన్న సముద్రం యొక్క విశాలమైన ప్రవేశం.

అయోమయం: గందరగోళం లేదా గందరగోళం.

బిటుమెన్: తారు లేదా తారు వంటి నలుపు, జిగట పదార్థం.

బాండ్లు: కనెక్షన్లు..

బుల్డోజర్: మట్టి లేదా రాళ్ళను తరలించడానికి ముందు పెద్ద బ్లేడ్ ఉన్న భారీ వాహనం ఉపయోగించబడుతుంది.

ప్రధాన దిశ: నాలుగు ప్రధాన దిశలలో ఒకటి - ఉత్తర, దక్షిణ, తూర్పు మరియు పడమర.

చెక్కడం: ఒక వస్తువును ఉత్పత్తి చేయడానికి కత్తిరించడం (హార్డ్ మెటీరియల్).

కీర్తన చేయండి: తరచుగా బిగ్గరగా పాడటం; లయబద్ధంగా మరియు పదేపదే.

చోక్: గొంతు సంకోచించడం లేదా అడ్డంకిగా ఉండటం లేదా గాలి లేకపోవడం వల్ల శ్వాస తీసుకోవడంలో తీవ్రమైన ఇబ్బంది ఉంటుంది.

చాకిరీ: రొటీన్ పని, ముఖ్యంగా ఇంటి పని.

క్లింక్: పదునైన మోగుతున్న శబ్దం.

మేఘస్ఫోటం: అకస్మాత్తుగా భీకర వర్షపు తుఫాను.

సహకరించండి: ఒక యాక్టివిటీ లేదా ప్రాజెక్ట్ పై ఉమ్మడిగా పనిచేయండి.

పతనం: అకస్మాత్తుగా కింద పడటం లేదా దారి ఇవ్వడం; అలాంటి పతనం..

స్మారక చిహ్నం: ఎవరైనా లేదా ఏదైనా జ్ఞాపకార్థం గుర్తించడానికి, తరచుగా ఒక వేడుక ద్వారా.

సారూప్యత: లక్షణాలు లేదా లక్షణాల భాగస్వామ్యం.

ఊహించు: ఏదో ఒక మానసిక ప్రాతినిధ్యాన్ని ఏర్పరుచుకోవడం.

జపు చేయు: ఎవరో ఒక అధికారి ఒకరి ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకున్నప్పుడు..

సంగమం: రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ నదులు కలిసే ప్రదేశం.

చైతన్యం: ఉదాహరణకు తనలోని ఏదో ఒక విషయం గురించి తెలుసుకునే గుణం లేదా స్థితి.

పరిరక్షణ: ఒక వనరు యొక్క వృధా వినియోగాన్ని నిరోధించడం.

నక్షత్రమండలం: ఆకాశంలో గుర్తించదగిన నమూనాను ఏర్పరుస్తున్న నక్షత్రాల సమూహం.

రాజ్యాంగం: ఒక దేశం యొక్క ప్రాథమిక సూత్రాలు మరియు చట్టాలను వివరించే పత్రం.

సంప్రదించు: వారి నుండి సమాచారం లేదా సలహా పొందడానికి.

వినియోగం: ఏదైనా తినడం లేదా త్రాగటం; వస్తువులు లేదా సేవల కొనుగోలు.

సందర్భం: ఒక సంఘటన, ప్రకటన లేదా ఆలోచన యొక్క నేపథ్యం లేదా అమరిక, దాని పరంగా దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

లోకమర్యాద: సాధారణంగా ఏదైనా చేసే లేదా అంగీకరించే మార్గం.

సాంప్రదాయికం: ఒక సంప్రదాయం ఆధారంగా లేదా దానికి అనుగుణంగా.

దోషి: ఒక నేరానికి జ్యూరీ లేదా న్యాయమూర్తి చేత దోషిగా ప్రకటించబడిన తరువాత.

సహకార సంస్థ: తమ ఆర్థిక, సామాజిక అవసరాలను అధికారిక పద్ధతిలో తీర్చుకోవడానికి స్వచ్ఛందంగా కలిసివచ్చే వ్యక్తుల సమూహం.

విశ్వం: ప్రపంచం లేదా విశ్వం ఒక క్రమబద్ధమైన మరియు సామరస్యపూర్వక వ్యవస్థ.

కీలకం: ఎంతో ప్రాముఖ్యత ఉంది.

సాగు చేయండి: పంటలు లేదా తోటపని కోసం భూమి లేదా ఏదైనా స్థలాన్ని సిద్ధం చేయడం మరియు ఉపయోగించడం.

పాల ఉత్పత్తులు: పాలను సేకరించి నిల్వ చేసే ప్రదేశం.

వికేంద్రీకరణ: నియంత్రణను స్థానిక కార్యాలయాలు లేదా అధికారులకు బదిలీ చేయడం.

అంకితం: ఒక పని లేదా ప్రయోజనం కోసం అంకితం చేయబడింది.

ధిక్కరించు: బహిరంగంగా ప్రతిఘటించడం లేదా వినడానికి నిరాకరించడం.

దైవం: ఒక దేవుడు లేదా దేవత.

ఆలోచనపూర్వకమైన: ఉద్దేశపూర్వకంగా, ఉద్దేశపూర్వకంగా చేశారు.

ఆప్లోదకరంగా ఉంది: ఎంతో ఆప్లోదకరంగా ఉంటుంది.

వర్ణించు: పదాల ద్వారా లేదా డ్రాయింగ్, పెయింటింగ్ మొదలైన వాటి ద్వారా ప్రాతినిధ్యం వహించడం లేదా వివరించడం.

అవరోహణ: కిందికి కదలడం లేదా వంగిపోవడం.

విధి: ఒక నిర్దిష్ట వ్యక్తికి తప్పనిసరిగా జరిగే సంఘటనలు లేదా భవిష్యత్తు సంఘటనలను నియంత్రించే శక్తి.

దారితప్పండి: సాధారణ పద్ధతి నుంచి మారాలి.

తవ్వడం: భూమిని కదిలించడం ద్వారా భూమి నుండి వెలికి తీయడం.

వివాదం: విభేదాలు లేదా వాగ్వాదం.

క్షోభ: విపరీతమైన ఆందోళన, దుఃఖం లేదా బాధ.

వైవిధ్యమైన: ఎంతో వైవిధ్యాన్ని చూపిస్తుంది.

ఆర్థిక రంగాలు: ఒక దేశ ఆర్థిక శ్రేయస్సుకు తోడ్పడే కార్యకలాపాల విస్తృత సమూహాలు.

తొలగించడం: పూర్తిగా తొలగించడం లేదా వదిలించుకోవడం.

ప్రతిష్ఠాత్మకమైన వర్గం: పాలకులు, అధికారులు, నిర్వాహకులు మరియు తరచుగా పూజారులు వంటి సమాజంలోని ఉన్నత వర్గాలు.

సాధికారత: ఒకరికి లేదా వ్యక్తుల సమూహానికి ఏదైనా చేయడానికి అధికారం లేదా అధికారం ఇవ్వడం.

సాధికారత: ఒకరిని లేదా వ్యక్తుల సమూహాన్ని సాధికారం చేయడం.

కలుసుకొను: అనుకోకుండా ఒకరిని లేదా దేనినైనా కలుస్తారు.

అంతరించిపోయే ప్రమాదం: ఎవరినైనా లేదా దేనినైనా ప్రమాదంలోకి నెట్టడం.

అమలు చేయండి: అవసరాన్ని బట్టి లేదా బలవంతం ద్వారా (ఏదైనా) జరగడానికి కారణం కావడం.

చెక్కు: రాయి లేదా లోహం వంటి ఏదైనా కఠినమైన ఉపరితలంపై పెక్స్, లేదా డిజైన్ ను కత్తిరించడం లేదా చెక్కడం.

పెంచు: ఏదైనా ఒక వస్తువు యొక్క నాణ్యత, విలువ లేదా పరిధిని మరింత మెరుగుపరచడం.

సుసంపన్న చేయండి: నాణ్యత లేదా విలువను మెరుగుపరచండి లేదా పెంచండి.

ఎన్లైన్: ఒక ప్రత్యేక ప్రదేశంలో లేదా వచనంలో అత్యంత గౌరవనీయమైన వస్తువును భద్రపరచడం, మొదలైనవి.

వీరగాఢ: సాధారణంగా గతంలోని వీరులు, ఇతర మహానుభావుల సాహసాలను వివరించే సుదీర్ఘ కవిత.

భూమధ్య రేఖ: భూమి ఉపరితలంపై 0° అక్షాంశం వద్ద నడుస్తున్న ఒక ఊహాత్మక రేఖ, భూమిని ఉత్తర మరియు దక్షిణ అర్ధగోళాలుగా విభజిస్తుంది.

శకం: ఒక ప్రత్యేకమైన కాల వ్యవధి.

క్షరణ: సాధారణంగా సముద్రం, గాలి లేదా వర్షం యొక్క చర్య వల్ల నేల, రాతి లేదా భూమి కోల్పోవడం జరుగుతుంది.

పేలడం: అకస్మాత్తుగా ఏదో వ్యాప్తి చెందడం, సాధారణంగా అవాంఛనీయమైన లేదా శబ్దం చేసేది.

నదీతీరం: ఒక నది సముద్రంలో కలిసే ప్రదేశం.

పరిణామం: భూచరిత్రలో వివిధ రకాల జీవులు మునుపటి రూపాల నుండి అభివృద్ధి చెందిన ప్రక్రియ.

తవ్వకాలు: తవ్వక తీయాలి.

ఎక్స్కవేటర్: పురావస్తు ఫలాన్ని తవ్వే వ్యక్తి; భూమిని తవ్వకదిలించే పెద్ద యంత్రం.

విహారయాత్ర: ఒక చిన్న ప్రయాణం లేదా యాత్ర, ముఖ్యంగా విశ్రాంతి చర్యగా తీసుకోబడుతుంది.

ఉదాహరణకు: ఒక ఉదాహరణ ఇవ్వడం ద్వారా వివరించడం, లేదా ఉదాహరణగా ఉండటం.

ప్రయోగం చేయండి: శారీరక లేదా మానసిక ప్రయత్నం చేయాలి.

విస్తీర్ణము: విశాలమైన నిరంతర ప్రాంతం.

దోపిడీ: వారి పని నుండి ప్రయోజనం పొందడానికి ఒకరితో అన్యాయంగా ప్రవర్తించే చర్య లేదా వాస్తవం.

అన్వేషణ: దేని గురించైనా వెతికి తెలుసుకునే కార్యకలాపం.

ఎగుమతి: వస్తువులు లేదా సేవలు ఒక దేశంలో ఉత్పత్తి చేయబడి మరొక దేశంలో విక్రయించబడతాయి.

వెలికితీత: ఏదైనా వెలికితీసే చర్య, ముఖ్యంగా ప్రయత్నం లేదా బలాన్ని ఉపయోగించడం.

సులభతరం చేయండి: ఒక చర్య లేదా ప్రక్రియను సులభతరం చేయడానికి.

కర్మాగారం: తుది ఉత్పత్తులను తయారు చేసే లేదా కలిపి ఉంచే భవనాల నిర్మాణం లేదా సమూహం.

జంతుజాలం: ఒక నిర్దిష్ట ప్రాంతం లేదా కాలానికి చెందిన జంతు జీవితం.

అనుకూలమైన: ఒకరికి లేదా దేనికైనా ప్రయోజనం చేకూర్చేలా.

ఫీజు: వృత్తిపరమైన సలహా లేదా సేవలకు బదులుగా చేసిన చెల్లింపు.

విగ్రహం: ఒక విగ్రహం, ముఖ్యంగా మానవ రూపం.

ఆర్థిక: డబ్బుకు సంబంధించి..

పూర్తయిన వస్తువులు: తయారీ ప్రక్రియను పూర్తి చేసిన వస్తువులు.

ఆకస్మిక వరదలు: ఆకస్మిక స్థానిక వరద, తరచుగా మేఘ విస్తోటనం వల్ల సంభవిస్తుంది.

వృక్షజాలం: ఒక నిర్దిష్ట ప్రాంతం లేదా కాలం యొక్క మొక్కల జీవితం.

జానపద కథలు: ఒక సమాజం యొక్క సాంప్రదాయ విశ్వాసాలు, ఆచారాలు మరియు కథలు నోటి మాట ద్వారా తరతరాలుగా బదిలీ చేయబడ్డాయి.

కొండలు: ఒక పర్వతం లేదా పర్వత శ్రేణి దిగువన ఉన్న లోతైన కొండ.

రూపొందించండి: క్రమపద్ధతిలో వ్యక్తీకరించడం లేదా సిద్ధం చేయడం.

ఫోర్టిఫికేషన్: ఒక జనావాసం లేదా నగరం చుట్టూ ఒక భారీ గోడ, సాధారణంగా రక్షణ ప్రయోజనాల కోసం.

శిలాజాలు: మట్టి లేదా రాళ్ళ పొరల లోపల భద్రపరచబడిన మొక్కలు లేదా జంతువుల భాగాల అవశేషాలు లేదా ముద్రలు.

పెంచు: ఏదైనా అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడం.

పెళుసు: సులభంగా విరిగిపోతుంది లేదా దెబ్బతింటుంది.

ఫ్రేమ్ వర్క్: ఒక వ్యవస్థ, భావన లేదా వచనంలో అంతర్లీనంగా ఉన్న ప్రాథమిక నిర్మాణం.

ఫ్రాంచైస్: ఒక రాజ్యాంగ హక్కు లేదా సౌలభ్యం; లేదా ఒక వ్యక్తి లేదా సమూహానికి నిర్దిష్ట వాణిజ్య కార్యకలాపాలను నిర్వహించడానికి వీలు కల్పించే హక్కు.

పూర్తి స్థాయి: పూర్తిగా అభివృద్ధి చెందింది లేదా స్థాపించబడింది.

మాలిక: ఇది చాలా ముఖ్యమైనది మరియు దేనికైనా పునాది లేదా పునాదిని ఏర్పరుస్తుంది.

తరం: దాదాపు ఒకే సమయంలో పుట్టి జీవిస్తున్న వారందరినీ సమిష్టిగా పరిగణిస్తారు.

జన్యుశాస్త్రం: మొక్కలు, జంతువులు లేదా మానవులలో, కొన్ని లక్షణాలు మరియు లక్షణాలు ఒక తరం నుండి మరొక తరానికి ఎలా బదిలీ అవుతాయో అధ్యయనం చేసే జీవశాస్త్రం యొక్క విభాగం.

స్పష్టంగా: బలమైన కాంతిని ఇవ్వడం లేదా ప్రతిబింబించడం.

కృతజ్ఞత: కృతజ్ఞతతో ఉండే గుణం; కె కు ప్రశంసలునిస్సహాయత..

గ్రీన్ హౌస్ వ్యవసాయం: పంట దిగుబడులను మెరుగుపరచడానికి గాజు లేదా ప్లాస్టిక్ నిర్మాణం వంటి నియంత్రిత వాతావరణంలో మొక్కలను పెంచడం.

గ్రీన్స్ విచ్ మీన్ టైమ్ (జిఎంటి): లండన్ లోని గ్రీన్ విచ్ లోని రాయల్ అబ్జర్వేటరీలో సగటు సౌర సమయాన్ని ప్రపంచానికి రిఫరెన్స్ సమయంగా ఉపయోగించారు.

గ్రెగోరియన్ కాలెండరు: ఈ క్యాలెండర్ ఇప్పుడు అంతర్జాతీయంగా వాడుకలో ఉంది.

గల్ప్: సముద్రం యొక్క కొంత భాగం దాదాపు భూమితో చుట్టూముట్టబడింది.

వడగళ్ళు: వర్షంలో ఆకాశం నుంచి పడే చిన్న మంచు బంతి.

పల్లెటూరు: ఒక చిన్న జనావాసం లేదా చిన్న గ్రామం.

పీడించు: అసహ్యకరమైన లేదా ప్రతికూల పరిస్థితిని సృష్టించడానికి.

సామరస్యంగా: సామరస్యంతో..

సామరస్యం: సంఘర్షణ లేదా అసమ్మతి లేని స్థితి; ఏ పరిస్థితిలోనైనా ఆహ్లాదకరమైన గుణం.

హీలర్: వ్యాధుల నుండి ఉపశమనం లేదా నయం చేయడానికి సాంప్రదాయ పద్ధతులను ఉపయోగించే వ్యక్తి.

మంద: మంద అనేది జంతువుల యొక్క పెద్ద సమూహం; అటువంటి సమూహాన్ని ఉంచడం లేదా చూసుకోవడం మంద.

వారసత్వం: మునుపటి తరాల నుండి బదిలీ చేయబడిన చారిత్రక భవనాలు మరియు సాంస్కృతిక సంప్రదాయాలు వంటి విలువైన వస్తువులు మరియు లక్షణాలు:

చరిత్రకారుడు: గతం గురించి అధ్యయనం చేసే రాసే వ్యక్తి.

చరిత్ర: మానవ గతం యొక్క అధ్యయనం. **గృహిణి:** ఇంటి పనితో సహా ఇంటిని చూసుకునే వ్యక్తి.

ఇల్లు: చట్టాలపై చర్చించే లేదా ఆమోదించే అసెంబ్లీ.

అపార: చాలా పెద్దది లేదా గొప్పది.

అమలు: ఒక నిర్ణయం లేదా ప్రణాళికను అమల్లోకి తెచ్చే ప్రక్రియ.

దిగుమతి: ఒక దేశం ఇతర దేశాల నుంచి వస్తువులను కొనుగోలు చేయడం.

ఇండియన్ స్టాండర్డ్ టైమ్ (ఐఎస్టీ): భారతదేశం అంతటా అధికారిక సమయం పాటించబడుతుంది, ఇది జిఎంటి కంటే 5 గంటల 30 నిమిషాలు ముందు.

పదార్థాలు: మొత్తం యొక్క ఒక ఆంశం; తరచుగా, ఒక నిర్దిష్ట వంటకాన్ని తయారు చేయడానికి ఏదైనా ఆహారాలు లేదా పదార్థాలు కలపబడతాయి.

నివాసితులు: ఫలానా ప్రదేశంలో నివసించే వ్యక్తులు.

శాసనాలు: రాయి లేదా, లోహం వంటి ఏదైనా పదార్థంలో రాసిన లేదా కత్తిరించిన పదాలు లేదా గ్రంథాలు.

పరస్పర ఆధారపడటం: ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది వ్యక్తులు లేదా వస్తువులు ఒకరిపై ఒకరు ఆధారపడటం.

అంతర్జాతీయ తేదీ రేఖ: భూమి ఉపరితలంపై ఒక ఊహాత్మక రేఖ సుమారు 180° రేఖాంశంలో ఉంది,

ఇక్కడ సంప్రదాయం ప్రకారం, ఒక క్యాలెండర్ రోజు దాటినప్పుడు జోడించబడుతుంది లేదా తీసివేయబడుతుంది.

భయపెట్టేది: మీకు భయం లేదా ఆందోళన కలిగించే ఏదైనా లేదా ఏదైనా.

కుతంత్రం: దేని గురించైనా ఆసక్తి లేదా కుతూహలం కలిగిస్తుంది.

ఆక్రమణదారులు: ఒక దేశం లేదా ప్రాంతంలోకి బలవంతంగా ప్రవేశించే వ్యక్తి లేదా సమూహం.

ఇన్వేకేషన్: ఏదైనా ఉన్నతాధికారి సహాయం లేదా ఉనికి కోసం పిలుపు.

విచక్షణత: మంచి జడ్జిమెంట్ లేదా సెన్స్ తో.

ల్యాండ్ స్కేప్: ఒక ప్రాంతం యొక్క కనిపించే అన్ని లక్షణాలు.

కొండచరియలు విరిగిపడటం: అకస్మాత్తుగా ఒక పర్వతం నుండి భూమి లేదా రాతి ద్రవ్యరాశి కూలిపోవడం.

లావా: అగ్నిపర్వతం నుండి ప్రవహించే కరిగిన ద్రవ రాయి, లేదా చల్లబడిన తర్వాత ఏర్పడే రాయి.

లైకెన్: సాధారణంగా రాళ్లు, గోడలు లేదా చెట్లకు అతుక్కుపోయే మొక్క లాంటి జీవి.

పశువులు: వ్యవసాయం జంతువులను ఒక ఆస్తిగా భావిస్తారు.

లాజిస్టిక్స్: సంక్లిష్టమైన ఆపరేషన్ యొక్క వివరణాత్మక ఆర్గనైజేషన్ మరియు అమలు.

వ్యక్తీకరణ: చర్యలు, సంఘటనలు లేదా సంఘటనల ద్వారా స్పష్టం చేయడం.

హస్తలెఖనం: బెరడు, గుడ్డ, తాటి ఆకు లేదా కాగితం వంటి కొన్ని పదార్థాలపై చేతితో రాసిన పత్రం.

మెరైన్: మహాసముద్రాలు మరియు సముద్రాలకు సంబంధించినవి లేదా కనుగొనబడతాయి.

సంత: వస్తువులు మరియు సేవల మార్పిడిలో ప్రజలు నిమగ్నమయ్యే ప్రదేశం.

అద్భుతం: తీవ్రమైన ఆశ్చర్యం లేదా ఆసక్తిని అనుభవించడం.

తక్కువ: పరిమాణం లేదా నాణ్యత లోపిస్తుంది.

యంత్రం: యంత్రం యొక్క భాగం, లేదా యంత్రంలో కలిసి పనిచేసే భాగాల వ్యవస్థ.

రేఖాంశం యొక్క మెరిడియన్: భూమి ఉపరితలంపై ఉత్తర ధ్రువం నుండి దక్షిణ ధ్రువం వరకు నడిచే ఒక ఊహాత్మక అర్ధవృత్తం మరియు భూమి ఉపరితలంపై ఒక బిందువు ప్రైమ్ మెరిడియన్ నుండి ఎంత తూర్పు లేదా పడమర దూరంలో ఉందో సూచిస్తుంది.

మెటల్లర్జీ: ప్రకృతి నుండి లోహాలను వెలికితీయడం, వాటిని శుద్ధి చేయడం లేదా కలపడం, అలాగే లోహాలు మరియు వాటి లక్షణాల శాస్త్రీయ అధ్యయనం.

సునిశితంగా: వివరాలపై గొప్ప శ్రద్ధ చూపడం; చాలా జాగ్రత్తగా మరియు ఖచ్చితమైనది.

మధ్యవర్తులు: ఉత్పత్తిదారుల నుంచి వస్తువులను కొనుగోలు చేసి వినియోగదారులకు రుసుము చెల్లించి విక్రయించే వ్యక్తులు.

వలస : ప్రజలు ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రదేశానికి కొంత సమయం ప్రయాణిస్తారు.

ద్రవ్యం: డబ్బు లేదా కరెన్సీకి సంబంధించినది.

ద్రవ్య విలువ: డబ్బు పరంగా కొలవగలిగే వస్తువు విలువ.

డబ్బు విలువ: ప్రజలు ఒక వస్తువుపై ఉంచే ద్రవ్య విలువ దాని నుండి వారు పొందే ప్రయోజనం ఆధారంగా ఉంటుంది.

సన్యాసి: మతపరమైన లేదా ఆధ్యాత్మిక కార్యకలాపాలకు అంకితమైన జీవితాన్ని గడుపుతున్న సమాజంలో భాగం కావడానికి ప్రపంచంలోని జీవితాన్ని విడిచిపెట్టే వ్యక్తి.

మోంటేన్ అడవి: పర్వత ప్రాంతాల్లో పెరిగే ఒక రకమైన అడవి.

నాచు: పువ్వులు లేదా నిజమైన వేర్లు లేని ఒక చిన్న ఆకుపచ్చ మొక్క, తరచుగా కుషన్ లాంటి కవర్లో వ్యాపిస్తుంది.

నినాదం: ఒక వ్యక్తి కుటుంబం లేదా సంస్థ యొక్క నమ్మకాలు లేదా ఆదర్శాలుగా ఎంచుకున్న చిన్న వాక్యం లేదా పదబంధం.

కథనం: సంఘటనలు, అనుభవాలు లేదా పరస్పర చర్యల యొక్క కథ లేదా కథనం, సాధారణంగా నిర్మాణాత్మక ఆకృతిలో ప్రదర్శించబడుతుంది.

జన్మస్థలం: ఒక నిర్దిష్ట ప్రాంతం లేదా దేశంలో జన్మించి, ఇప్పటికీ అక్కడ నివసిస్తున్న వ్యక్తి.

నిర్దేశించు: ఓడ, విమానం మొదలైన వాటిని ఒక ప్రదేశం నుండి మరొక ప్రదేశానికి నడిపించే చర్య, లేదా ఒక ప్రదేశం నుండి మరొక ప్రదేశానికి ఒక మార్గాన్ని కనుగొనే శాస్త్రం.

నావిగేషన్: నావిగేట్ చేసే చర్య.

నామినల్: పేరుకు మాత్రమే.

ఉత్తర ధ్రువం: భూమి యొక్క భ్రమణ అక్షం భూమి యొక్క ఉపరితలాన్ని కలిసే ఉత్తర అర్ధగోళంలో ఉన్న బిందువు 90 °N వద్ద ఉంది.

న్యూక్లియర్ ఫ్యామిలీ: తల్లిదండ్రులు (లేదా తల్లిదండ్రులు) మరియు వారి పిల్లలతో కూడిన కుటుంబం, కానీ అత్తలు, మామలు, తాతలు మొదలైన వారితో సహా కాదు.

అనేకం: సంఖ్యాపరంగా గొప్పది; అనేక.

నన్: సన్యాసితో సమానమైన స్త్రీ.

ఆఫ్ ఘాట్: వేరొకదాని నుండి అభివృద్ధి చెందే విషయం.

తోట: పండ్ల చెట్లతో నిండిన ఆవరించి ఉన్న భూమి.

పర్యవేక్షించండి: ఒక వ్యక్తిని లేదా వ్యక్తులను మరియు వారి పనిని పర్యవేక్షించడం.

అక్షాంశం యొక్క సమాంతరాలు: భూమధ్యరేఖకు సమాంతరంగా, తూర్పు నుండి పడమరకు ప్రవహించే భూమి ఉపరితలంపై ఊహాత్మక రేఖలు

మరియు భూమధ్యరేఖ నుండి భూమి ఉపరితలంపై ఒక బిందువు ఉత్తర లేదా దక్షిణంగా ఎంత దూరంలో ఉందో సూచిస్తుంది.

సంక్షిప్తం: వ్రాసిన లేదా మాట్లాడిన దాని అర్థాన్ని వ్యక్తీకరించడానికి, కానీ విభిన్న పదాలను ఉపయోగించడం, ముఖ్యంగా మరింత స్పష్టతను సాధించడానికి లేదా సంక్షిప్తీకరించడానికి.

పాశ్చరైజేషన్: హానికరమైన బ్యాక్టీరియాను చంపడానికి పాలను ఒక నిర్దిష్ట ఉష్ణోగ్రతకు వేడి చేయడం ద్వారా సంరక్షించే ప్రక్రియ.

రకంలో చెల్లింపు: చేసిన పనికి నగదు రహిత చెల్లింపు అందుతుంది.

గ్రహించండి: ఏదో ఒక విషయం గురించి లేదా ఒకరి గురించి తెలుసుకోవడం.

గుర్తించదగినది: అది చూడవచ్చు, వినవచ్చు, అనుభూతి చెందవచ్చు, రుచి చూడవచ్చు, వాసన చూడవచ్చు లేదా ఏదో విధంగా గమనించవచ్చు.

దృక్పథం: మీరు ఏదో ఒక సమస్యను చూసే విధానం లేదా ఆలోచించే విధానం.

రంగు: ఏదైనా ఒక పదార్థం దానిలో ఉన్నప్పుడు లేదా దానికి జోడించినప్పుడు ఒక నిర్దిష్ట రంగును ఇచ్చే పదార్థం.

యాత్రికుడు: మతపరమైన కారణాల వల్ల పవిత్ర ప్రదేశానికి వెళ్లే వ్యక్తి.

పిచ్ ఇన్: ఏదో ఒకటి విరాళం ఇవ్వడం ద్వారా జోక్యం చేసుకుంటారు.

వర్ణపాతం: వాతావరణం నుండి నీరు ఏ రూపంలోనైనా భూమిని చేరుకుంటుంది - వర్షం, మంచు మరియు వడగండ్ల వాన అవపాతం యొక్క అత్యంత సాధారణ రూపాలు.

ఖచ్చితమైనది: వ్యక్తీకరణ లేదా వివరాల యొక్క ఖచ్చితత్వం ద్వారా గుర్తించబడుతుంది.

ప్రధాన మెరిడియన్: రేఖాంశం యొక్క మెరిడియన్ 0° వద్ద గుర్తించబడింది, ఇది ఇంగ్లాండ్ లోని గ్రీన్ విచ్ గుండా వెళుతుంది.

అనుపాతం: ఒక భాగం, భాగస్వామ్యం లేదా సంఖ్యను మొత్తంతో పోల్చినప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.

సంపద: సుభిక్షంగా ఉన్న రాష్ట్రం.

సంపనం: సంపద మరియు విజయాన్ని కలిగి ఉండటం లేదా తీసుకురావడం.

పప్పు: బీన్స్, బఠానీలు, కాయధాన్యాలు (పప్పు) కలిగి ఉన్న పంటల వర్గం.

ప్రకాశించు: కిరణాలు లేదా తరంగాల రూపంలో (శక్తి ముఖ్యంగా కాంతి లేదా ఉష్ణం) విడుదల చేయడం.

నియంత్రణ: నియమనిబంధనల ద్వారా నియంత్రించడం.

ఉపశమన: రాయి, చెక్క, సిరామిక్ మొదలైన వాటిలో ప్యానెల్ యొక్క ఉపరితలం నుండి వేరుగా ఉండే డిజైన్.

పునరుద్ధరణ: ఏదైనా (భవనం లాంటిది) మళ్ళీ కొత్తగా చేయడం.

ప్రసిద్ధి చెందినది: చాలా మందికి తెలిసిన లేదా మాట్లాడే ప్రశస్త.

జలాశయం: ఒక పెద్ద సహజ లేదా కృత్రిమ సరస్సు నీటి సరఫరా వనరుగా ఉపయోగించబడుతుంది.

స్థితిస్థాపకత: సవాళ్లను, ఇబ్బందులను ఎదుర్కొనే సామర్థ్యం, వాటికి అనుగుణంగా మారడం లేదా వాటిని అధిగమించడం.

పరిష్కరించు: పరిష్కరించడానికి లేదా పరిష్కారం కనుగొనడానికి.

రిటైల్: అంతిమ వినియోగదారుడి ఉపయోగం కోసం తక్కువ పరిమాణంలో వస్తువులను విక్రయించడం.

భక్తి: ఒకరి పట్ల లేదా దేనిపైనైనా గాఢమైన గౌరవం.

దోచు: ఒక వ్యక్తి లేదా ప్రదేశం నుండి చట్టవిరుద్ధంగా ఆస్తిని తీసుకోవడం.

గుండ్రంగా ఉంది: సరళమైన సంఖ్యకు సుమారుగా ఉంటుంది.

జీతం: ఫిక్స్ డి రెగ్యులర్ పేమెంట్ సాధారణంగా ఉద్యోగికి యజమాని ద్వారా నెలవారీగా చెల్లించబడుతుంది.

పండితుడు: ఒక నిర్దిష్ట అధ్యయన శాఖలో నిపుణుడు.

మండుతున్న ఎండలు: చాలా వేడిగా ఉంది.

సముద్ర మట్టం: మహాసముద్రాల ఉపరితలం యొక్క సగటు స్థాయిని 'సగటు సముద్ర మట్టం' అని కూడా పిలుస్తారు.

సముద్రం: సముద్రం కంటే చిన్నగా ఉండి పాక్షికంగా లేదా పూర్తిగా లాతో చుట్టుముట్టబడిన ఉప్పుగా ఉండే ఒక పెద్ద జలాశయం.

ద్వితీయ రంగం: ప్రాథమిక రంగం నుండి పొందిన ముడి పదార్థాలను అమ్మకం లేదా వినియోగం కోసం ఉత్పత్తులుగా ప్రాసెసింగ్ చేసే కార్యకలాపాల సమూహం.

సాధకుడు: ఈ లోక సత్యాలను అన్వేషించే ఋషి, యోగి, తత్వవేత్త లేదా మేధావి.

విభజన: ఒకరిని (లేదా వ్యక్తుల సమూహాన్ని) లేదా దేనినైనా ఇతరుల నుండి వేరు చేసే చర్య లేదా స్థితి.

పరిష్కారం: ప్రజలు ఒక సమాజాన్ని స్థాపించే ప్రదేశం.

మందిరం: ఒక పవిత్ర ప్రదేశం లేదా ప్రదేశం.

చరిత్ర మూలం: ఒక ప్రదేశం, ఒక వ్యక్తి, వచనం లేదా ఒక వస్తువు నుండి మనం ఏదైనా గత సంఘటన లేదా కాలం గురించి సమాచారాన్ని సేకరిస్తాము.

దక్షిణ ధ్రువం: భూమి యొక్క భ్రమణ అక్షం భూమి యొక్క ఉపరితలాన్ని కలిసే దక్షిణ అర్ధగోళంలోని బిందువు, 90 °S వద్ద ఉంది.

ప్రజాతి: సారూప్య లక్షణాలను కలిగి ఉండి ఒకదానితో ఒకటి సంతానోత్పత్తి చేసే దగ్గరి సంబంధం ఉన్న జీవుల సమూహం.

అద్భుతం: నాటకీయంగా, దృష్టిని ఆకర్షించే రీతిలో అందంగా ఉంటుంది.

ఆధ్యాత్మిక: ఆత్మ లేదా ఆత్మ (సంస్కృతం మరియు అనేక భారతీయ భాషలలో ఆత్మ) వంటి తన కంటే గొప్పదాని గురించి ఆందోళన చెందుతారు.

ఆధ్యాత్మికత: మన ప్రస్తుత వ్యక్తిత్వానికి మించిన లోతైన లేదా ఉన్నత కోణాన్ని వెతకడం లేదా సాధించడం.

ప్రామాణిక పైమ్ జోన్: సాధారణంగా 15° రేఖాంశం వెడల్పు కలిగిన ఒక జోన్, ఇది తదుపరి సమయ జోన్ నుండి ఒక గంట సమయ వ్యత్యాసానికి అనుగుణంగా ఉంటుంది.

స్టేట్ క్రాఫ్: రాష్ట్ర వ్యవహారాల నిర్వహణ..

నిటారుగా: వేగంగా పెరగడం లేదా పడిపోవడం.

కలియబెట్టడం: ఉత్సాహాన్ని లేదా బలమైన భావోద్వేగాన్ని కలిగిస్తుంది.

ఉపఖండం: ఒక ఖండంలో ఒక పెద్ద విలక్షణమైన భాగం.

మునిగిపోండి: (ఎదో) నీటిలో మునిగిపోవడానికి కారణం.

ఉప్పెన: ఆకస్మిక శక్తివంతమైన ముందుకు లేదా పైకి కదలిక, ఉదాహరణకు గుంపు లేదా ఆటుపోట్లు వంటి సహజ శక్తి ద్వారా.

సింథటిక్: సహజమైనది కాదు; కృత్రిమమైన.

మిథై వ్యవసాయం: పర్వత వాలులుగా కత్తిరించిన భూమి మెట్లపై సాగు.

భూభాగం: భూమి యొక్క భౌతిక లక్షణాల దృష్ట్యా ఒక భాగం లేదా సాగదీత.

భూగోళం: భూమిపై లేదా భూమికి సంబంధించినది.

తృతీయ రంగం: రవాణా, బ్యాంకింగ్ మొదలైన ప్రాథమిక మరియు ద్వితీయ రంగాలకు అనుబంధంగా సేవలను అందించే కార్యకలాపాల సమూహం.

సాక్ష్యం: దేనికైనా సాక్ష్యం లేదా రుజువు.

రూపాంతరం: రూపం, స్వభావం లేదా ఆకృతిలో గుర్తించదగిన మార్పు చేయడానికి.

ట్రాన్స్ జెండర్: ఒక లింగానికి చెందిన వ్యక్తిగా పుట్టి, మరో లింగానికి చెందిన వ్యక్తి అనుభవాలతో ఎక్కువ సంబంధం కలిగి ఉంటాడు.

ప్రసారం చేయండి: ఒక వ్యక్తి లేదా ప్రదేశం నుండి మరొక వ్యక్తికి ఏదైనా బదిలీ చేయడం.

ఉపనది: ఒక పెద్ద నది (లేదా సరస్సు)లో ప్రవహించే నది.

అంతర్లీనం: పడుకోవడం లేదా ఏదో కింద ఉండటం.

నిరుపేదలు: సమాజంలో మెజారిటీ ప్రజల జీవన ప్రమాణాలు లేదా హక్కులను అనుభవించడం లేదు.

అసంబద్ధత: మృదువైన అప్ అండ్ డౌన్ కదలికతో కదులుతుంది.

యునెస్కో: ఇది 'యునైటెడ్ నేషన్స్ ఎడ్యుకేషనల్, సైంటిఫిక్ అండ్ కల్చరల్ ఆర్గనైజేషన్', ఇది విద్య, సైన్స్ మరియు సంస్కృతి ద్వారా ప్రజలు మరియు దేశాల మధ్య సంభాషణను ప్రోత్సహిస్తుంది.

కుట్టబడనిది: కుట్టు లేకుండా; అన్ సీట్ చేయబడింది.

ఉన్నతింపు: ఏదో ఒక స్థాయి పెరగడం; ఒక మెరుగుదల.

పట్టణీకరణ: పట్టణాలు మరియు నగరాలు ఏర్పడే ప్రక్రియ.

లోయ: కొండలు లేదా పర్వతాల మధ్య ఉన్న దిగువ ప్రాంతం, తరచుగా నది లేదా ప్రవాహం దాని గుండా ప్రవహిస్తుంది.

వైవిధ్యం: ఏదైనా భిన్నమైన లేదా విభిన్నమైన రూపం లేదా సంస్కరణ.

ముఖ్యమైనది: ఖచ్చితంగా అవసరం; అత్యవసరం.

స్వచ్ఛందంగా పనిచేయడం: ఒకరి స్వంత ఇష్టానుసారం పనిచేయడం.

వేతనం: యజమాని ఒక నిర్దిష్ట కాలానికి కార్మికుడికి చేసే చెల్లింపు.

గోదాం: ఉత్పత్తులను విక్రయించడానికి, ఉపయోగించడానికి లేదా అద్దెకు ఇవ్వడానికి ముందు వాటిని నిల్వ చేయడానికి ఉపయోగించే పెద్ద భవనం. సంపద-విలువైన ఆస్తుల సమృద్ధి.

నేత: నూలు దారాలను కలపడం ద్వారా వస్త్రాన్ని రూపొందించడం.

సంక్షేమం: ఆరోగ్యం, శ్రేయస్సు మరియు శ్రేయస్సు **వ్యాప్తి చెందిన:** పెద్ద ప్రాంతంలో లేదా ప్రజల సంఖ్యలో కనుగొనబడింది లేదా పంపిణీ చేయబడింది.

ప్రపంచ దృక్పథం: ప్రపంచం, దాని మూలం లేదా పనితీరు గురించి ఒక నిర్దిష్ట దృక్పథం లేదా అవగాహన.

గమనిక: ఈ పాఠ్యపుస్తకంలో నిర్వచించిన పదాలు గ్రేడ్ మరియు నిర్దిష్ట సందర్భాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని ఈ నిఘంటువులోని నిర్వచనాలను సరళీకరించారు.

బాహ్య వనరుల నుండి చిత్రాలు మరియు పటాలు

తమ చిత్రాలను ఉపయోగించడానికి అనుమతించినందుకు ఈ క్రింది సంస్థలు మరియు వ్యక్తులకు ఎన్సీఈఆర్టీ కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తుంది:

1. సంస్థలు మరియు వ్యక్తులు

- పటం 1.6 - పేజీ 19, సర్వే ఆఫ్ ఇండియా సౌజన్యంతో
- పటం 2.1 - పేజీ 27, <https://www.lroc.asu.edu/images/940>, నానా/జిఎస్ ఎఫ్ సి/అరిజోనా స్టేట్ యూనివర్సిటీ సౌజన్యంతో
- పేజీ 28 - భారత నావికాదళం యొక్క చిహ్నం, భారత నౌకాదళం సౌజన్యంతో
- పటం 2.4 - పేజీ 33, సర్వే ఆఫ్ ఇండియా సౌజన్యంతో
- పటం 3.9 - పేజీ 54, నానా సౌజన్యంతో
- అధ్యాయం 4 - పేజీ 59, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:India_national_museum_01.jpg నుండి తీసుకోబడింది.
- పటం 4.1 - పేజీ 60, వికీమీడియా కామన్స్ న https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Timeline_evolution_of_life.svg నుండి స్వీకరించబడి.
- పేజీ 69 - అన్ని చిత్రాలు, నేషనల్ మ్యూజియం సౌజన్యంతో
- పటం 5.1 - పేజీ 75, నేషనల్ మ్యూజియం సౌజన్యంతో
- పటం 5.2 - పేజీ 76, ప్రొఫెసర్ వి.ఎన్.ప్రభాకర్ సౌజన్యంతో
- పటం 5.3 - పేజీ 77, ప్రొఫెసర్ వి.ఎన్.ప్రభాకర్ సౌజన్యంతో
- పటం 5.4 - పేజీ 79, ప్రొఫెసర్ వి.ఎన్.ప్రభాకర్ సౌజన్యంతో
- పటం 5.5 - పేజీ 82, మూలం: భారత మూల రాజ్యాంగం పునర్ముద్రణ, సాంస్కృతిక మంత్రిత్వ శాఖ, భారత ప్రభుత్వం, 2000
- పేజీ 83 - జువాన్డాంగ్ చిత్రం, మూలం: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Xuanzang_w.jpg
- పటం 6.1 - పేజీ 85, డాక్టర్ ఆర్ ఎస్ బిష్ట్ & ఎఎస్ ఐ సౌజన్యంతో
- పటం 6.3 - పేజీ 88 మరియు 89, ప్రొఫెసర్ వి.ఎన్.ప్రభాకర్ సౌజన్యంతో.
- పటం 6.4 - పేజీ 92, ఎ.ఎస్.ఐ. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kalibangan_2_Main_street.jpg సౌజన్యంతో
- పటం 6.5 - పేజీ 92, డాక్టర్ ఆర్.ఎస్.బిష్ట్ & ఎ.ఎస్.ఐ సౌజన్యంతో.
- పటం 6.7 - పేజీ 94, మైఖేల్ డానినో సౌజన్యంతో.
- పటం 6.8 - పేజీ 95, మిచెల్ డానినో సౌజన్యంతో
- పటం 6.9 - పేజీ 96, ఎ.ఎస్.ఐ. సౌజన్యంతో
- పటం 6.10 - పేజీ 98, మూలం https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Indus_Valley_Civilization_carnelian_beads_excavated_in_Susa.jpg
- పటం 6.11 మరియు 6.12 - పేజీ 98, డాక్టర్ డెన్నీస్ డ్రెనెజ్ సౌజన్యంతో
- పటం 6.13-1 - పేజీ 99, నేషనల్ మ్యూజియం సౌజన్యంతో https://museumsfindia.gov.in/repository/record/nat_del-180-9-8919
- పటం 6.13-2 మరియు 6.13-3 - పేజీ 99, ఎ.ఎస్.ఐ సౌజన్యంతో
- పటం 6.14-1, 6.14-2, 6.14-3, 6.14-4, 6.14-5 - పేజీ 100, డాక్టర్ ఆర్.ఎస్.బిష్ట్ & ఎ.ఎస్.ఐ సౌజన్యంతో

- పటం 6.14-6 - పేజీ 100, ప్రొఫెసర్ వి.ఎన్.ప్రభాకర్ & ఎ.ఎస్.ఐ సౌజన్యంతో
- పటం 6.15-1 - పేజీ 101, మూలం: https://en.wikipedia.org/wiki/Priest-King_%28sculpture%29#/media/File:Mohenjo-daro_Priesterk%C3%B6nig.jpg పాకిస్తాన్ లోని కరాచీలోని నేషనల్ మ్యూజియంలో ప్రదర్శనకు ఉంచారు.
- పటం 6.15-2, 6.15-4, 6.15-5 - పేజీ 101, నేషనల్ మ్యూజియం సౌజన్యంతో
- పటం 6.15-3, 6.15-6 - పేజీ 101, ఎ.ఎస్.ఐ సౌజన్యంతో
- ఒక ఋషి (హంపి, కర్ణాటక నుండి) - పేజీ 105, మైఖేల్ డానిన్ సౌజన్యంతో
- బుద్ధుడు (భూటాన్ నుండి) - పేజీ 105, మైఖేల్ డానిన్ సౌజన్యంతో
- మహావీరుడు (బీహార్ నుండి) - పేజీ 105, మూలం: వికీపీడియా: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bhagwan_Mahaveer.jpg
- బుద్ధ బోధనను చూపించే రాతి ప్లానెట్ - పేజీ 114, సౌజన్యంతో నేషనల్ మ్యూజియం మరియు సౌజన్యంతో https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Buddha_teaching_Kushan_period_National_Museum_Delhi_2004.jpg
- మహావీరుని సంప్రదాయ చిత్రలేఖనం - పేజీ 115, <https://garystockbridge617.getarchive.net/media/mahvra-ecb11c>
- కోతి-రాజా కథను వర్ణించే రాతి ప్లానెట్ (మధ్యప్రదేశ్ లోని భర్తుత్ వద్ద) - పేజీ 117, సౌజన్యంతో https://commons.wikimedia.org/wiki/file:Mahakapi_horoscope_in_varhut.jpg
- న్యూ ఢిల్లీలోని ఒక జైన దేవాలయం నుండి చిత్రం - పేజీ 118, సౌజన్యంతో <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/db/Ahinsa.jpg>
- ఎల్లోరా వద్ద రాతితో చెక్కబడిన గుహలు - పేజీ 119, మైఖేల్ డానిన్ సౌజన్యంతో
- తమిళనాడులోని నీలగిరికి చెందిన తోడా గిరిజనుడు - పేజీ 121, సౌజన్యంతో డాక్టర్ తరుణ్ చాబ్రా
- జాలీస్ చిత్రం - పేజీ 125, మిచెల్ డానిన్ సౌజన్యంతో
- పటం 8.2 - పేజీ 128, ఎ.ఎస్.ఐ సౌజన్యంతో
- పటం 8.4 - పేజీ 130 మరియు 131, శ్రీ కె.మరుతాచలం సౌజన్యంతో
- పటం 8.6 - పేజీ 134, నేషనల్ మ్యూజియం సౌజన్యంతో
- చిత్రం 8.7 - పేజీ 135, సౌజన్యంతో డాక్టర్ ఎం.అమృతలింగం మరియు సి.పి.ఆర్ ఎన్విరానెంటల్ ఎడ్యుకేషన్ సెంటర్, చెన్నై
- హల్దూ సంప్రదాయం - అన్ని చిత్రాలు - పేజీ 145, శివగంగ, ఝబువా, మధ్యప్రదేశ్ సౌజన్యంతో
- డాక్టర్ ఎపిజె అబ్దుల్ కలాం - పేజీ 158, మూలం: https://en.wikipedia.org/wiki/A._P._J._Abdul_Kalam
- ఆదర్శ సర్పంచులు - జ్ఞానేశ్వర్ కాంబ్లే - పేజీ 166, ఇండియన్ ఎక్స్ ప్రెస్ సౌజన్యంతో
- ఆదర్శ సర్పంచులు - వందనా బహదూర్ మైదా - పేజీ 166, హిందుస్తాన్ టైమ్స్ సౌజన్యంతో
- ఆదర్శ సర్పంచులు - పోపట్రావ్ బాగుజీ పవర్ - పేజీ 166, పోపట్రావ్ బాగుజీ పవర్
- పటం 12.1 - పేజీ 174, సౌజన్యంతో <https://www.flickr.com/photos/anappaiah/3033906173> (CC BY-SA 2.0) సౌజన్యంతో
- పటం 12.3 - పేజీ 177, మూలం https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ripon_Building_panorama.jpg
- పటం 12.4 CRM — అగ్నిమాపక సేవలు - పేజీ 178, మూలం <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MFDFiretruckold.JPG>
- చాఫ్టర్ 14, కొలాజ్ - నీటి సరఫరా - పేజీ 197, సోర్స్ https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brass_water_tap.jpg
- అమూల్ పేజీలు 203 నుండి 205 వరకు అన్ని చిత్రాల సౌజన్యంతో

2. dreamstime.com నుంచి రాయల్టీ ఫ్రీ స్టాక్

- ప్రిలిమ్స్ పేజీ xx
- పరిచయం, పేజీలు 2 మరియు 3
- అధ్యాయం 1, పరిచయ చిత్రం, పేజీ 7
- అధ్యాయం 2, సముద్ర జీవితంపై కొలాజ్ లోని అన్ని ఛాయాచిత్రాలు, పేజీ 30
- అధ్యాయం 3, పటం 3.2 లోని అన్ని చిత్రాలు - పేజీ 44; 3.4 - పేజీ 47; 3.6 - పేజీ 50
- అధ్యాయం 3, పటం 3.3 - పేజీ 45, 3.5 - పేజీ 48, 3.7 - పేజీ 52, 3.10 - పేజీ 56
- అధ్యాయం 4, పటం 4.1 లోని కాలక్రమం లోపల చిన్న చిత్రాలు - పేజీ 62-63
- అధ్యాయం 5, పరిచయ చిత్రం - పేజీ 75
- అధ్యాయం 6, లైమ్ లైన్ లోపల చిన్న చిత్రాలు పటం 6.2 - పేజీ 87, పటం 6.6 - పేజీ 93
- అధ్యాయం 7, బుద్ధుని ప్రతిమ - పేజీ 113, వార్లీ పెయింటింగ్ - పేజీ 121, మర్రిచెట్టు - పేజీ 124
- అధ్యాయం 8, పటం 8.3 - పేజీ 129
- అధ్యాయం 12, పటం 12.4 (నీటి ఛార్జీలు, ఘన వ్యర్థాల నిర్వహణ, వ్యాపారం, హెల్మెట్ లు, శ్రేడ్ లైసెన్సులు, వాటర్ ట్యాంకర్, శిథిలాల తొలగింపు, చెట్ల నరికివేత మరియు చెట్ల రవాణా మరియు ప్రజా మరుగుదొడ్లు) - పేజీ 178
- అధ్యాయం 13, స్వర్ణదేవాలయంలో భక్తులకు ప్రసాదం, లంగర్ పంపిణీ - పేజీ 192
- అధ్యాయం 14, కొలాజ్ - వ్యవసాయం, నిర్మాణం, ఆరోగ్య సంరక్షణ, మైనింగ్, ఫిషింగ్, సోలార్ పవర్, విద్యుత్ ఉత్పత్తి - పేజీ 197; మైనింగ్, చేపల పెంపకం (చేపల పెంపకం), అడవుల పెంపకం, పశువుల పెంపకం - పేజీ 198; చెట్టు పోస్టర్ చిత్రం - పేజీ 207

3. freepik.com నుంచి రాయల్టీ ఫ్రీ స్టాక్

- అధ్యాయం 12, పటం 12.4 (వివాహ ధృవీకరణ పత్రం, వివిధ లైసెన్సులు, ఫిర్యాదులు, వాటర్ ట్యాంకర్, ఆడిటోరియం, మొబైల్ టాయిలెట్, అంబులెన్స్) - పేజీ 178
- అధ్యాయం 14, కొలాజ్ - శ్రేడ్ అండ్ లాజిస్టిక్స్, కమ్యూనికేషన్, ట్రాన్స్పోర్ట్షిప్ - పేజీ 197

4. ఏక రూపొందించిన చిత్రాలు

- అధ్యాయం 3, పరిచయ పేజీ - పేజీ 41
- అధ్యాయం 4, పటం 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, పటం 4.2.4 - పేజీ 61
- అధ్యాయం 10, 10.1 - రెండు చిత్రాలు - పేజీ 151
- అధ్యాయం 11, పరిచయ చిత్రం - పేజీ 163
- అధ్యాయం 12, అన్ని చిత్రాలు - పేజీ 163
- అధ్యాయం 12, పటం 12.4 (ఆస్తి పన్ను) - పేజీ 178
- అధ్యాయం 13, అన్ని చిత్రాలు - పేజీ 186-187, స్వచ్ఛ భారత్, వన మహోత్సవం - పేజీ 192
- అధ్యాయం 14, పరిచయ చిత్రం - పేజీ 195, కొలాజ్ - తయారీ, పశువుల పెంపకం, బ్యాంకింగ్, అటవీ - పేజీ 197, గ్రీన్ హౌస్ వ్యవసాయం - పేజీ 198, ఆటోమొబైల్ ఫ్యాక్టరీ, టెక్స్ టైల్ ఫ్యాక్టరీ - పేజీ 199, ఫార్మాస్యూటికల్ ఫ్యాక్టరీ, ఫర్నిచర్ ప్రొడక్షన్ యూనిట్ - పేజీ 200, సాఫ్ట్ వేర్ డెవలప్ మెంట్, రెస్టారెంట్ వద్ద సేవలు - పేజీ 201, విమానాశ్రయాలు, రిఫైల్ ఫ్లోర్లో సేవలు - పేజీ 202

గమనికలు: (1) "ఎ.ఎస్.ఐ" అంటే ఆర్కియాలజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా; (2) అన్ని ఇంటర్నెట్ లింకులు జూన్ 2024 లో యాక్సెస్ చేయబడిన విధంగా ఉంటాయి.